

Intervju s kirurgom profesorjem Eldarjem Gadžijevom, ki je uresničil svojo življenjsko pot kljub številnim oviram

Pogovarjal se je pediater profesor Pavle Kornhauser

Odgovor na prvo vprašanje pričakujejo številni vaši kolegi in znanci: vaše ime in priimek zvenita tuje, od kod izvira vaš rod? Danes lahko v Sloveniji zasledimo več teh priimkov, ali ste vsi v sorodstvu?

Očetov rod se začinja z nekim Nestorovom, ki je bil pregnan na Kavkaz ali pa je tja pobegnil, ker je prišel navzkriž z oblastjo, in ki je, da bi preživel med dagestanskimi gorci, šel na hadž v Meko ter postal Hadži Nestorov; pa še oženil se je z Avarko (pripadnico najštevilnejšega naroda v Dagestanu), ki je bila sorodnica slavnega imama Šamila. Njegov prvi sin je bil kasneje poimenovani »Stari Magomed«, o katerem je napisana razprava v arabščini. Dolga leta je bil glavni kirurg kavkaškega polka ruske carske vojske. Ker je bil trd, zopr in neugoden kirurg, so ga pri njegovih stotih letih kolegi na gostiji po zmagi nad Turki, tako pravijo, zastrupili. Po tradiciji je vsak prvorojeni sin v rodbini postal zdravnik. Moj oče Magomed Abusupijanovič je bil komsomolec (komunistična mladina, nekaj takega kot danes podmladki pomembnih strank) in se je tradiciji uprl. Študiral je šel montanistko. Pa je v prepiru težje poškodoval nekega študenta, zato je bil kaznovan z izgonom v Sibirijo. Vplivni sorodnik ga je bil pripravljen rešiti »izgona«, če bi šel študirat medicino. In je seveda šel, ker Sibirija takrat pač ni bila to, kar je danes.

Moj oče je bil kot major in kirurg Rdeče armade med 2. svetovno vojno ujet pri Kišinjevu. Nemci bi ga bili »kremirali«, ker so ga imeli za gorskega Juda, pa ga je rešilo znanje korana. Ker ni hotel kot zdravnik delati za Nemce, so ga – kot mi je sam pripovedoval – kot Dagestanca »dali h konjem«. Z nemško vojsko se je tako znašel v Trstu, kjer je takrat zoper fašiste že uspešno nastavljal eksploziv Azerbajdžanec Mehdi Hüseyinzadeh – Mihajlo, zagotovo največji partizanski diverzant. V januarju 1944 je uspel oče še z enim rojakom prebegniti iz Trsta v Brkine, ko je zvedel, da so tam partizani Istrskega odreda. Ti so ga z veseljem sprejeli, saj so potrebovali zdravnika. Po njegovih navodilih so postavili bolnišnico, ki jo je poimenoval »bolnica Zalesje«. Bolnišnica je bila ustrezno opremljena, da je lahko deloval tudi kot kirurg. Pomladi istega leta je bila zaradi pljučnice v njegovo bolnišnico s terena poslana aktivistka Marina Lenarčič, ki je potem ostala pri njem kot bolničarka. Rojena je bila velika ljubezen in usoda je hotela, da sta se poročila in me v Brkinih tudi spočela. Kasneje so bolnišnico odkrili Nemci in so partizani z osebjem

bolnišnice ranjence ter bolnike preselili na Kočevsko, kjer je oče nadaljeval kirurško dejavnost.

In naj odgovorim še na drugi del vašega vprašanja: poleg mojih otrok – Andrej je kirurg, Aljoša filozof in socialni delavec in Arijana magistrica oblikovanja – na Slovenskem ni drugih Gadžijevih iz Dagestana. Že dolga leta pa živi in dela pri nas glasbeni pedagog profesor Stauš Gadžijev, Azerbajdžanec, ki je naučil klavirskega igranja kar lepo število Slovencev.

Razen priimka ste, seveda, pravi Slovenec. Verjetno ste tekom let pridobili stike (sorodstvene ali prijateljske) z vašo nesojeno domovino. Kakšna je skrivnostna država Dagestan, kakšna sta njena zgodovina in tradicija?

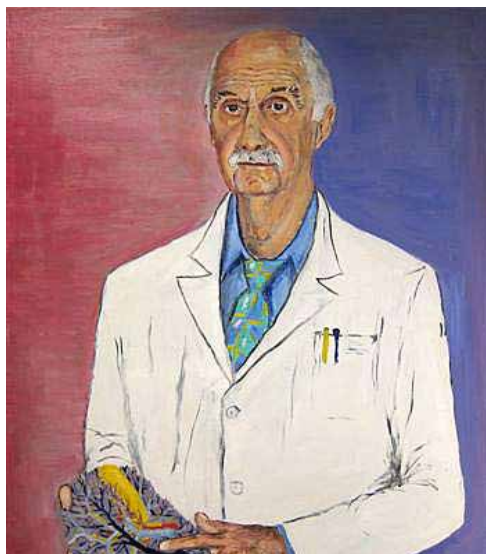
Kljub imenu se počutim Slovenec, čeprav sem imel v mladosti kar dosti težav, ker so me le imeli za tujca. V Dagestanu imam dva (pol)brata in dve (pol)sestri, s katerimi imam redne stike in se občasno tudi obiskujemo: jaz v Mahačkali, oni pa v Ljubljani. Dagestan je za dve Sloveniji velika avtonomna republika znotraj Ruske federacije, kjer živi približno 3 milijone etnično pisanega prebivalstva. Nekaj ducatov etničnih skupin in jezikov ni ovira, da je ruščina prvi uradni jezik in tudi jezik sporazumevanja med predstavniki različnih narodnosti. Dagestan pomeni v bistvu »domovina gora«, ali po naše kar Gorenjska, leži na severnem Kavkazu in ob Kaspijskem jezeru. Je pa to nenavadna in nevarna dežela, po tradiciji uporniška, z danes zelo močnimi

muslimanskimi skrajneži, ki zagovarjajo šeriatsko pravo in celo načrtujejo dolgotrajno gverilo s ciljem ustanoviti islamsko šeriatsko državo. Dagestan ima veliko naravnih lepot, veliko vinogradov – v glavnem za izdelavo konjaka – in v gorah črede ovac ter ogromne kavkaške ovčarje, menda najhujše ovčarske pse. Odkrili so tudi vrelce nafte in plina. Najvišja gora je Bazardyuzi Peak s 4.466 m. Sicer je tam še deset štiritisočakov, žal sedaj nedostopnih, ker so tam muslimanski skrajneži s »kalašniki«.

Moji spomini na domovino gora se začenjajo pred 47 leti, ko sem bil prvič tam in sem tudi, lahko bi rekel, prvič videl očeta, ki je že konec leta 1946 moral iz Ljubljane z rusko vojsko nazaj v »Sozuz«. Takrat naj bi šla tudi midva z materjo, pa je njen oče to preprečil. Presneto dobro se je odločil, kajti očeta so takoj po prihodu vtaknili v zapor, saj bi se kot ruski oficir ob zajetju baje moral sam pokončati, kar je pričakoval Stalin. Ko sem bil prvič tam, je bila Sovjetska zveza še kako živa. V Mahačkali, glavnemu mestu Dagestana, je bilo veliko vojaške industrije, vrtele so se številne naftne črpalke, topla voda je bila zastoj in imeli so le dve majhni džamiji. Zabavljali so čez Hruščova, ki jim je vsilil gojenje koruze, v gorah pa so še hvalili Stalina, ker je

bil »zverinski človek«, kar je pri teh upornikih pač kakovost. Potem so s spremembami, ki so zajele tudi ta del sveta, dvignili glave islamisti (tako živahno kot pri nas klerikalci), in vzniknile so številne džamije, pa vile ali bolje dvorci povzpethnih prevarantov in tajkunov (kar tudi pri nas ni neznano), zacvetelo je potrošništvo z vsem, kar predvsem slabega prinaša s seboj. Ko sem bil kmalu po vojni v Čečeniji na obisku pri svojih sorodnikih v Mahačkali, je bilo tam polno bradatih vahabitov in nikamor nisem smel sam brez spremstva katerega od moških sorodnikov. Ob zadnjem obisku pa so povsod štrleli v zrak minareti in ljudje so bežali z ulic, čim se je pojavilo policijsko vozilo: pa ne, da bi se bali njih, ampak ker so takrat (in še danes) skrajneži najraje napadali policijska vozila.

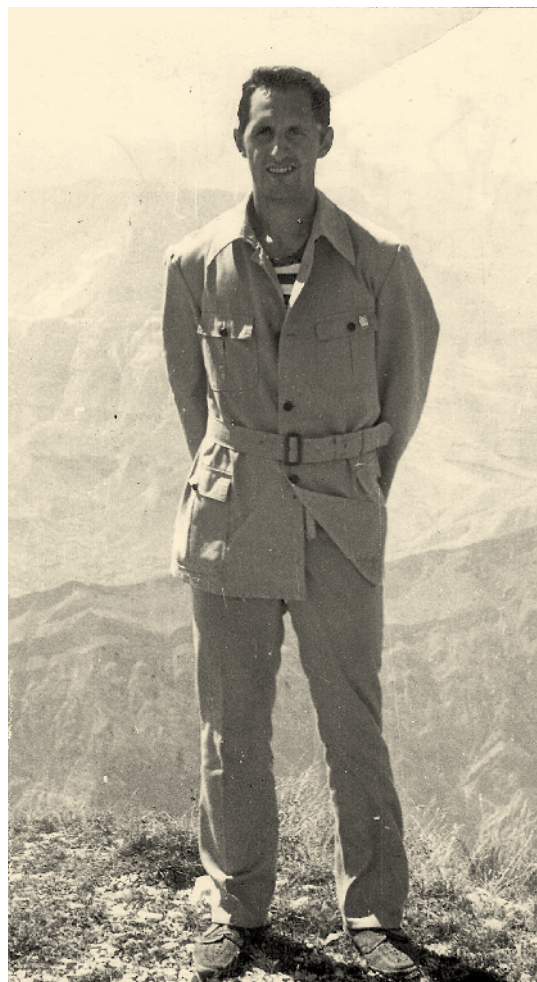
Avtoportret (olje na platnu, 150 x 100 cm).

Oče, mama in jaz v svobodni Ljubljani.

Znano pa je, da ste iz Dagestana v Slovenijo pritegnili nečakinjo Džamiljo, ki je maturirala v prestolnici Dagestana, v Mahačkali. V Ljubljani je uspešno končala študij medicine in je pred kratkim dobila specializacijo iz ginekologije in porodništva v bolnišnici Izola. Povejte, ali je njej ali vam žal, da je zapustila domače okolje in se šolala ter zaposlila v tujini?

Povabil sem jo k nam na študij medicine, ker sem videl, da je tam medicinska fakulteta zanič. Sprva sem predvideval, da bo šla po študiju nazaj v Dagestan, in tudi ona je tako načrtovala. No, pa je potem nanese drugače, kar je verjetno iz že zgoraj povedanega povsem razumljivo. Ni ji žal, da je ostala v Sloveniji, seveda pa čuti domotožje in neko razpetost med dvema zelo različnima svetovoma. Dejstvo je, da so na Kavkazu vezi med sorodniki, pa tudi druge, predvsem družinske vrednote bistveno pomembnejše in močnejše kot pri nas. Moram pa reči, da sem Džamilje vesel in sem tudi ponosen nanjo, saj se je lepo vključila v naše okolje in je odgovorna, skrbna ter delavna zdravnica.

V Dagestanu leta 1965.

Proslavljamo Aljošev prvi rojstni dan.

Kako se spominjate svoje mladosti, šolanja in družinskega življenja? Pričakujem nekaj besed o tem, kako ste doživeli čas kot študent, vaše dodatne aktivnosti, spomine na ljubezen, na politične izzive.

V mladosti sem bil pač edinec mame samohranilke, ki je bila kar naprej v skrbeh zame, sicer pa se je trudila, da bi čim manj pogrešal moško roko. Živeli smo pri stari mami in starem očetu za Bežigradom in tam sem bil tja do gimnazijskih let »na dvorišču«, ali bolje na ulici, »capo di banda«. Takrat smo še brcali žogo iz cunj in »rabutali« sadje po vrtovih vil. Po klasični gimnaziji – grško sem se učil le eno leto – sem se uspel vpisati na MF v Ljubljani. Kaj drugega že zaradi tradicije ni prihajalo v poštev. Pač nisem bil tako zagrizen »komsomolec« kot moj oče. Všeč mi je bila sicer tudi arhitektura, najbrž zato, ker kot arhitekt nisi ne inženir ne umetnik, pa hkrati vsakega nekaj, pa še moj najboljši prijatelj Damjan Gale je šel na ta faks. Moja študentska leta niso bila tako zabavna in pestra, predvidevam, kot »oražnovcev« in tudi v »Pajzlu« sem bil žal malo. Bolj ali manj sem bil osamljeni jezdec, dokler se nisem resno zblížal z bodočo ženo in materjo najinih otrok Marjetko Gollji. Bilo je romantično in lepo, le pri izpitih sva bila izmenjajoče sreče. Bil sem član ZK (v družini so bili vsi idealisti), vendar slabo aktiven, saj sem vendar študiral. Sem pa organiziral prvi kongres študentov medicine Jugoslavije. V okviru študentske izmenjave sem bil v Lundu na Švedskem, kjer je bilo pa prav zabavno... Naj še omenim, da štipendije, ki bi mi denarno olajšala študij, nisem imel.

Zakaj ste se odločili za specializacijo kirurgije?

Zagotovo je bil odločujoč očetov in pradedov kirurški zgled ali tradicija. Me je pa po končani fakulteti mikala tudi intenzivna

V operacijski dvorani UKC Ljubljana (1998).

terapija in reanimacija, pa so rekli, da bi zato moral specializirati najprej anestezijo. No, pri tem me je minila želja po – kot jo imenujem – adrenalinski specializaciji in sem potem dobil specializacijo iz kirurgije na travmatologiji in začel tudi tam kmalu dvigovati raven svojega adrenalina. Prvi bolnik, ki sem mu šival kožo na glavi, je umrl...

Kolega Gadžijev, povejte nam besedo, dve o svojih spominih na prva leta kirurgije, zakaj ste se pozneje odločili za abdominalno kirurgijo. Ali ste še doživeli vladavino profesorja Božidarja Lavriča? Kakšen je vpliv učitelja? O tem smo malo poučeni. Saj so za kirurgijo pomembni ročna spretnost, lastnosti kirurga naj bi bile upornost, doslednost, določen pogum, pridnost, vzdržljivost, ne sme ga zgrabiti panika, biti mora kos hitrim odločitvam.

Ko sem začel specializacijo, je bil spomin na profesorja Božidarja Lavriča še zelo živ, njega samega pa nisem več doživel. Če grem po vrsti: najprej so me šolale instrumentarke, pa nekaj starejši kolegi specializanti in pač tisti kolegi, ki sem jim asistiral. Včasih je bilo to bolj v stilu »drži kljuko in gobec«, včasih pa sem le doživel kakšen poduk, spoznal kakšno kirurško skrivnost ali »finto«. Na travmatologiji me je največ naučil asistent Bran-ko Korošec, ki je znal izrazito lepo delati s tkivi; »na abdomnu« me razen profesorja Mitje Koviča, in v bolnišnici Šiška doktorja Bojana Pipa, drugi niso »učili«, sem se pa pozneje veliko naučil še od profesorja Vladimirja Žaklja, od primarija Pavleta Abramiča, pa tudi od takrat še asistenta dr. Staneta Repšeta. Ko sem končeval malo podaljšano specializacijo, mi je profesor Kovič ponudil, da pridem na oddelek za abdominalno kirurgijo. Izpit iz splošne kirurgije sem delal pri njem, pri profesorju Bogu Skrgetu in profesorju Franju Zdraviču. Pred izpitom mi je profesor Kovič naročil, naj grem do profesorja Skrgeta in mu povem, da bom po izpitu delal na abdominalni kirurgiji. In ko me je profesor Skrget vprašal, zakaj hočem s »travme«, sem mu rekel, da zato, ker imajo pri njih nered. Skoraj je šel fizično name, tako je bil jezen. Na »abdomnu« mi je bilo všeč, saj je vendar »abdominalna« kraljica kirurgije. Pri profesorju Koviču sem bil *Mädchen*

für Alles (deklira za vse), ampak sem se zato navadil »garati« in skrbeti za več reči hkrati.

Vpliv učitelja na specializanta je v kirurgiji vsekakor lahko odločujoč in pomembno je, kako se s specializantom »ujameta«. Noben učitelj se ne bo dosti ukvarjal s specializantom, če ta ne bo pripravljen na vse, kar se od njega pričakuje. V mojih časih je bilo značilno, da za specializanta ura ni obstajala, da si lahko pozabil na to, da imaš družino, in da si pred odhodom domov obvezno napisal vse tekoče popise bolezni. Kako je danes, ne vem, vem pa, da vse, kar operiraš, enkrat zapusti ta svet, če pa nekoga kaj dobrega ali kirurško koristnega naučiš, to znanje vsaj nekaj časa ostaja in se morda še nadaljuje. Ta misel je lahko poziv kirurgom, ki tako radi operirajo, pa premalo mislijo na prenašanje znanja. Mirnost ob najtežjih trenutkih, prava odločitev, enostavna rešitev, osnovana na znanju in izkušnjah, ter razmišljati »nekaj potez naprej« ob zaupanju v ekipo so poleg lastnosti, ki ste jih našli v vprašanju, tiste, ki naj jih ima dober kirurg. V mojih časih o vrednosti dela in o zaslužku nismo veliko razpravljali, skromne plače pa smo kar lep čas dobivali še v gotovini. Tudi če bi bila možnost, popoldne ne bi delal izven bolnišnice, saj je vesten kirurg pogosto prihajal popoldne nazaj poskrbet za svoje operirance, pa še od dopoldanskega dela smo bili neredko utrujeni.

V našem zdravstvu v bivšem socialističnem sistemu zdravniki nismo doživljali kritik, javnih napadov na strokovno delo, tožb na sodišču. Ali je možno, da si postal starejši kirurg s področja abdominalne kirurgije, ne da bi spregledal perforirani slepič? Iznajdljivi in denarja žejni odvetniki bi vsakega takega lahko tožili. Ali vas možnost kazenskega postopka psihološko bremeni oziroma ali »defenzivna medicina« vpliva na vaše ukrepanje, ko se odločate za diagnostiko in za zdravljenje, da storite več ali manj?

Strinjam se, vsi smo se kdaj zmotili, ampak ob tem se je problem mirno rešil, čeprav je znal predstojnik koga poklicati k sebi in se je ta potem vrnil iz šefove sobe z rdečimi ušesi...

Dokler sem delal, nisem mislil, da bi zaradi možne tožbe kardakoli napravil manj ali več, kot je bilo po mojem prepričanju potrebno. »Defenzivna medicina«, ko se zdravnik zaradi lastne varnosti loteva nepotrebnih preiskav in predvsem lažjih posegov, zame ni medicina in tisti kirurg, ki se boji velike kirurgije, naj pač dela majhno ali pa pusti kirurgijo in naj gre v kakšen laboratorij ali pa naj bi šel študirat na primer humanistiko ali teologijo.

Nevsakdanja je vaša življenjska pot na kirurški kliniki. Zakaj ste jo zapustili in odšli v takrat podeželsko bolnišnico, kamor so vas povabili za predstojnika? Ali ste ocenili, da je bolje biti »prvi v Galiji, kot drugi v Rimu«, v kar ne verjamem? Lahko po toliko letih – sine ira et studio – pojasnite, zakaj ste sprejeli ločitev od dotedanjega družinskega življenja, saj je pot od Ljubljane do Maribora – takrat avtocesta še ni bila v celoti zgrajena – huda obremenitev za človeka...

Ker me je zanimala kirurgija jeter, žolčnega sistema in trebušne slinavke (t.i. »hepato-pankreato-biliarna« – HPB-kirurgija),

sem imel ob širjenju abdominalne klinike na del 3. nadstropja oddelek, kjer smo pretežno operirali bolnike s tako patologijo. Imel sem dobro ekipo in dobro nam je šlo. V Maribor sem šel zato, ker žal skupaj s profesorico Sašo Markovič nisva uspela postaviti na noge multidisciplinarnega jetrnega centra, kjer bi s celostnim pristopom obravnavali bolezni jeter, žolčnega sistema in trebušne slinavke. Taki HPB-centri so se takrat začeli pojavljati po svetu in so se izkazali za izredno učinkovite in koristne. Naša majhnost, včasih kar pritlehnost, zavist pomembnih kolegov in tudi njihov strah pred izgubo kakšnega bolnika so bili dovolj močni, da ni šlo. Ali pa nisem znal poiskati prave botre in sem verjel, da bodo pomembni kolegi v UKC in vodstvo podprli zamisel in nama pomagali. Tudi »Saška« takrat še ni bila tako blizu oblastem kot sedaj in ni imela prave podpore. Profesor Dušan Keber pa je takrat nekako ogorčeno celo dejal: »Ja, pa saj to bi bil *center of excellence*, to pač ne gre«.

Pristal sem v Mariboru, kot prvi v štajerski »Galiji« (beri kirurgiji), kamor sta me iz Ljubljane zvalila novi direktor kolega Gregor Pivec in takratni predstojnik splošne in abdominalne kirurgije v mariborski bolnišnici kolega France Grandovec. Takrat sem tudi že bolj malo skrbel za družino, ker so bili otroci že veliki in so se začeli odnosi doma (po moji zaslugi) krhati. V Mariboru so mi dali tudi dvosobno stanovanje blizu bolnišnice, tako da sem večkrat prespal tam, kadar sem bil utrujen, in sem se takega načina življenja počasi navadil.

Kako ste se vživeli v mariborsko okolje, kaj ste jih naučili, ali so vas vsi sprejeli za učitelja?

V mariborski bolnišnici so me lepo sprejeli. Čutil sem, da je bilo nekatere malo strah, drugi so bili zadržani, tretji so hoteli od mene čim več. Težav, vsaj pomembnejših, ni bilo in štajerska odkritost, neposrednost mi je bila všeč. Prva stvar, ki sem jo naredil, je bil sestanek z medicinskimi sestrami in to se mi je pogosto povrnilo v dobrem. V njihovih »raportnih zvezkih« je vedno vse pisalo o bolnikih... Na bolnišničnih šefovskih sestankih smo se znali tudi skregati in si povedali vse v obraz, ampak po sestanku smo se skupaj smejali in se prijateljsko razšli. Moram reči, da nisem srečal kaj dosti hinavščine, od zadajšnjega rovarjenja in spletkarjenja, kar je bilo v Ljubljani bolj običajno. Lahko pa, da takšen odnos v Mariboru do mene ni prišel. No, sem se pa enkrat sam odločil za »nizek udarec«: nekega jutra sem po skupnem sestanku šefov, nenapovedan, šel po vseh oddelkih od vrha kirurške stolpnice navzdol in terjal, da mi pokažejo svoje reanimacijske vozičke... Od takrat naprej se je vedelo, kje so in kako priti do njih. Zadovoljen sem tudi, da je v času mojega bivanja vsem postalo jasno, da je treba tudi raziskovati, več pisati članke ter se klinično obnašati in da je redni profesor več od izrednega.

Koliko zaslug sem imel tudi sam pri tem, da je v tem času Maribor dobil MF in kliničnost, bi težko presodil, zagotovo pa sem imel vpliv na miselnost in nekoliko drugačen pristop do problemov, poleg tega pa sem prispeval kar veliko za kliničnost potrebnih točk, pa raziskovalni program in projekte v takrat regionalno bolnišnico. Ko se je v Mariboru ponovno začelo s

Z mariborsko kirurško ekipo proslavljamo upokojitev kolega Cimermana (2006).

pobudo za MF, sem bil najprej odločen zagovornik ideje, da naj bo v Mariboru najprej podružnica ljubljanske MF. Pozneje so me prepričali, da z Ljubljančani ne bo šlo tako dobro, kot je šlo v Splitu ali na Reki z Zagrebom. Pa sem začel »navijati« za samostojno MF in res je nastala še mariborska MF. Nekako logično je bilo, da sem postal tudi prvi predstojnik kirurške katedre nove MF. Razočaran pa sem bil in sem še vedno zaradi odnosa enega od trojice res zaslužnih mož za pridobitev MF za Maribor, ki smo jim rekli kar triumvirat. Tako sem mu enkrat, v stilu štajerske odkritosti, »napel« vse, kar se je nabralo v meni v zvezi s hudo krivičnim odnosom tega moža do enega od članov »triumvirata«. Iz moje sobe je res šel z rdečimi ušesi, ampak spremenilo se ni nič. Sicer sem se dobro vživel v Mariboru, dobil dobrega prijatelja odvetnika Borisa Kaca in vsako leto užival tudi pri obiskih festivala na Lentu.

Kdaj je dozorela odločitev, da se vrnete v Ljubljano? Ali je imel onkološki inštitut prednost?

Dogovarjal sem se z onkologijo in z UKC. Imel sem pač svoje »muhe«: nisem bil več pripravljen dežurati, pripravljen pa sem bil biti kirurg svetovalec. Ja, ko si enkrat oficir, greš težko za prostaka. Ker s svojo vrnitvijo nisem želel vznemiriti in zmotiti svojih kolegov na abdominalni kirurški kliniki, jim na nek način odžirati operacij, pri tem pa ne dežurati, sem se odločil za Onkološki inštitut. Pa še nekakšen izziv je bil, čeprav so moji učenci v Ljubljani in Mariboru menili, da ni prav, če bi v Sloveniji deloval še en »jetrni« oddelek.

Kako gledate na onkološko kirurško dejavnost na posebnem inštitutu, ali je ta delitev v Ljubljani ustrezna, dognana? Znano mi je, da medsebojni odnosi Kirurške klinike UKC in Onkološkega inštituta niso bili vedno primerni. Naj povem anekdoto: spominjam se pogovora s profesorico Boženo Ravnikar, dolgotrajno predstojnico Onkološkega inštituta, ko sem leta 1971 kot predsednik gradbenega odbora UKC in kot medicinski direktor

Uredništvo medicinske revije Isis ob prevzemu uredništva 10 let nazaj; z leve: prof. dr. Zoran Arnež, akad. prof. dr. Jože Trontelj, doc. dr. Danica Rotar Pavlič, urednica Beti Bobnar, akad. prof. dr. Marjan Kordaš; v drugi vrsti: prof. dr. David Vodusek, prof. dr. Alojz Ihan, prof. dr. Boris Klun, prim. mag. Franci Urlep, prim. asist. mag. Martin Bigec in glavni urednik prof. dr. Eldar M. Gadžijev.

stopil do nje s predlogom, da bi se povezali s podzemnim hodnikom; odklonila je ter izjavila, da onkologija ne bo sodelovala, ker ne potrebuje Kliničnega centra...

Mislim, da ni slabo, če imamo poseben inštitut, kjer se pač izvaja del onkološke kirurgije. Modelov, takih in drugačnih, je pač več in glede na našo majhnost bi bila za marsikoga drugačna organiziranost onkološke kirurgije bolj primerna za Slovenijo. Pa je pač tako, kot je.

Zdi se mi pomembno, da je organiziranje področja tako, da je za bolnika najboljše. Danes je sicer bolj pomembno, da se finančno ne dela izguba ali da se tako ali drugače pridobivati denar. Sem pa še vedno prepričan, da gojenje »vrtičkov« (čeprav sem ga imel tudi sam) ni smiselno. Na onkologiji sem pričakoval večjo povezavo med oddelki, več zaupanja in tudi organiziranega sodelovanja v smislu, kot sva si s profesorico Aleksandro Markovič zamišljala jetrni center. Povezanost strokovnjakov za neko patologijo ne le prek konzilijev, ampak dejanska, organska, kjer sedijo internist, kirurg in diagnostik skupaj ne le na jutranji konferenci ali na predavanjih, ampak ob konkretnih problemih skupnih bolnikov na skupnem oddelku. No ja, zgodnje peteline zakoljejo in moj pogled na stvari je kljub moji starosti pač še vedno »heretičen«. Morda pa tudi ni več poštenega interesa, da bi bile reči tako organizirane, kar bi bilo najboljše za bolnika. Medicina je postala, žal, predvsem biznis!

Čeprav izredno zaposlen z dejavnostjo v operacijski dvorani, ste se posvetili tudi eksperimentalni kirurgiji. Povejte, kako. Znana je vaša knjiga kot plod sodelovanja z anatomom, profesorjem Deanom Ravnikom *Atlas of applied internal liver anatomy* pri Springerjevi založbi.

V Sečoveljskih solinah (olje na platnu, 30 x 40 cm).

Eksperimentalno delo se je začelo najprej na Veterinarski fakulteti, kamor je naš predstojnik abdominalne kirurgije, profesor Vladislav Pegan, hodil z ekipo na urjenje iz transplantacije jeter na živalih. Mene pa je zanimalo, če bi lahko z veterinarji izvajali študije poškodb jeter, s pomočjo veterinarja kirurga dr. Janoša Butinarja smo uspeli izpeljati nekaj raziskav. Začeli smo s poskusi s ponovljivo poškodbo jeter ob uporabi umerjenega samostrela. Pri teh poskusih je največ napravil in ima za uspešnost največ zaslug kirurg, kolega Miloš Wahl, ki ima še danes tisti samostrel. Potem smo »pogrunтали«, kako meriti tlak objetrne tamponade na psu, in te dobre pa tudi enostavne izsledke tudi objavljali. Za potrebe mednarodne hepatobiliarne šole, ki sva jo s profesorico Sašo Markovičevico organizirala kmalu po osamosvojitvi in je živela šest let, pa smo začeli z izdelavo modelov notranjih jetrnih struktur. Delo in pomoč profesorja Deana Ravnika sta bila pri tem odlojučna in tudi najbolj pomembna. Ko je profesor Stig Bengmark, takrat mednarodna »korifeja« jetrne kirurgije, videl te modele, naju je spodbudil, da sva napisala knjigo, ki je izšla pri Springerjevi založbi in so jo potem »na šverc« prevedli še Japonci.

Kakšna je bila vaša aktivnost s študenti? Ali ste bili redni asistent, ali vas je veselilo pedagoško delo? Prepričan sem, da ste bili nagrajeni za vaše delo.

Vem, da na fakulteti dolgo nisem imel mesta učitelja. Pa vendar sem kot profesor, na mestu pedagoškega sodelavca – asistenta, dobil Oražmovo priznanje MF za pedagoško delo v letu 2002. Ja, s študenti sem sicer rad delal, ampak ne preveč. Raje sem se ukvarjal s specializanti in učenjem zahtevnejše kirurgije. Mentor študentom praktično nisem bil, pač pa sem bil mentor nekaj magistrantom in doktorandom. Sem pa v Ljubljani in Mariboru vedno imel kolege iz drugih republik in držav, ki so se učili pri

meni jetrne in biliarne kirurgije. Enkrat mi je ljubljanski predstojnik dejal, da ni dobro, da vse, kar znam, posredujem kolegom od drugod... Drugič pa mi je moj ljubljanski učenec očital, da sam manj pride na vrsto pri asistiranju, ker imam kar naprej tuje ob sebi. Tako je to, kot pravijo »tam na jugu«: »Učiniš dobro, nemaš kome«, ali še boljše: »Dobar čovjek, govnu brat«. (Prevajal ne bom!) Pa mi ni žal, saj vem, da je bilo to dobro delo in je le znanje tisto, ki res velja. In pomembno je, kaj smo, in ne, kaj imamo! Če se prav spomnim, sem še v socialističnih časih dobil »srebrni orden za delo«. Medicinska fakulteta mi je dala že omenjeno Oražmovo priznanje, od gastroenterološkega združenja sem dobil »častno članstvo« in Zdravniška zbornica Slovenije mi je podelila Hipokratovo priznanje. Kaj bi še hotel več razen boljše penzije?!

Kaj pa vaša dejavnost v zdravniških in političnih (tudi sindikalnih in »samoupravnih«) organizacijah?

V zdravniških organizacijah sem kljub pikrim pripombam, da hočemo že za vsak organ imeti odbor, ustanovil sekcijo za hepato-biliarno-pankreatično (HPB) medicino in bil predolgo njen predsednik. K zdravniški zbornici me je zvalil kolega Marko Bitenc in sprejel sem mesto prvega predsedujočega Odboru za strokovno-medicinska vprašanja. Takrat na srečo še ni bilo toliko pritožb in že s prijaznim odgovorom na pisno pritožbo si lahko marsikaterega bolnika ali svojca pomiril. Potem sem prevzel uredništvo revije Isis.

Politika je kurba in kurbal se nisem. Pa sem vendarle iz idealizma bil član KP. V UKC sem bil nekaj časa predsednik delavskega sveta. So že vedeli, zakaj so to mesto zaupali »smrkavcu«. Pač nisem mogel napraviti kaj dosti škode samoupravljanju. Sem pa vendarle dosegel, da je profesor Martin Benedik, ki so ga na hitro »odnesli« z mesta predstojnika kirurgije, dobil za zasluge prvo mesto svetnika. »Zabavno« pa je bilo še, ko sem napisal prispevek o tem, kako samoupravljanje ni primerno za kirurgijo, prav tako kot ne za vojsko: tako pri kirurškem delu kot v vojski mora delovati hierarhija, in to zaradi reda in učinkovitosti. Na partijski šoli za Bežigradom so te moje zapisane misli še nekaj časa prikazovali kot primer zgrešenega pogleda na samoupravljanje. Še danes se čudim, zakaj me kot člana ZK niso poklicali na zagovor.

Posebno pozornost posvetimo vaši vlogi glavnega urednika revije Isis, ki ste jo prevzeli od primarija Francija Urlepa. Zakaj so vas predlagali za urednika? Ali ste odklanjali objavo prispevkov, ki so bili neustrezni? Presenetilo me je, da Isis ni objavil skoraj nič o »zadevi Nekrep« – ali je bilo to prav?

Podelitev Hipokratovega priznanja v letu 2011.

Primarij Franci Urlep - Aci me je kar izbral in me tudi prepričal, da sem prevzel mesto urednika, čeprav me je bilo kar malo strah, saj so v uredniškem odboru sedeli sami pravi gospodje. Spoznala sva se na sestankih Izvršilnega odbora zbornice, kjer sem bil prisoten kot predsednik Odbora za strokovno-medicinske zadeve in sem očitno nanj napravil dober vtis, pa me je »potunkal« in se sam rešil uredništva. Ko sem po desetih letih sam poskusil izpeljati zamenjavo na podoben način, so me poučili, da tako pač ne gre... *Quod licet Jovi, non licet bovi!* No, Izido je v začetku mojega mandata v bistvu vodila Beti Bobnar, ki je bila mama revije, duša in kritik. Kot miren človek z njo nisem imel težav in sva dobro vozila, tako sem pač bolj počasi prevzemal vajeti v roke. Res, odklanjali smo prispevke, ki bi bili lahko žaljivi, in tudi preveč strokovne prispevke, saj so sodili v strokovne, ne pa v stanovsko revijo (ki pa kljub temu prinaša točke piščočim, ki so jih radi zbirali). Vzdušje v uredništvu je bilo vedno dobro, prijetno, pogosto je bil to tudi debatni klub, spominjanje na preteklost, kar je bilo pač razumljivo glede na sestavo. Nekateri člani so to prenehali biti, nekatere smo kljub temu, da jih skoraj nikoli nismo videli, zadrževali v uredništvu, da so nam dvigali ugled. Eni so bili zelo aktivni, predvsem profesor Marjan Kordaš, eni vedno zelo modri, a humoristi: profesor Boris Klun in profesor Matjaž Zwitter, pa profesor Božidar Vodusek, dokler je zdržal z nami.

V »afero« Nekrep se uredništvo ni spuščalo, ker smo vendarle tudi glasilo zbornice, ki je bila že tako hudo vpletena v primer. Pa vendar smo objavili pismo očeta pokojnega Bora Nekrepa: kar številni so bili proti objavi pisma, ker da smo vendar pač glasilo članstva, ki je bilo o vsem že obveščeno na več načinov. Takrat sem vztrajal pri objavi in dobil podporo tudi akademika profesorja Jožeta Trontlja, da z objavo pisma ničesar ne izgubimo. Z neobjavo pa bi zagotovo »prilili olja« na ogenj razočaranja in jeze staršev ter javnosti.

Kako ocenjujete vlogo zdravniške zbornice, kako pa dejavnost predsednice, kolegice Gordane Kalan Živčec?

Zbornica nam je potrebna in prav je, da je članstvo obvezno. Tisti, ki ne vedo, kako smo bili zdravniki v družbi nemočni,

preden smo jo zopet dobili, ne morejo razumeti, kako zelo jo potrebujemo. Moj predstojnik profesor Mitja Kovič mi je nekoč razlagal, zakaj nas nekateri ljudje ne marajo: »Zato, ker so odvisni od nas, zato, ker jim lahko vtaknemo prst v rit, pa se ne smejo pritožiti.« Grobo, ampak presneto res. Sedanja predsednica je »borka«, ki se včasih zaleti, včasih »leti«, ki pa je vendar čuteča in dobro hoteča, ki bi bila rada mama in ata, pa to vedno ne gre. Če bi bila moški, bi imela verjetno pol manj težav!

Sem pediater, ki je na Pediatričnem oddelku kirurških strok v UKC desetletja prispeval, da se je uresničila vizija prvega predstojnika ljubljanske Kirurške klinike, profesorja Božidarja Lavriča (bil je tudi osebni zdravnik maršala Tita), da naj otroke kirurško zdravi izkušen ožje usmerjen specialist kirurg, ne pa »splošni otroški kirurg« (imenoval jih je »otročji«); v tim naj bo vključen stalni oddelčni pediater, ki naj prevzame tudi organizacijske naloge. »Ljubljanski model otroške kirurgije« se je uveljavil na vseh kirurških oddelkih v Sloveniji, znan je tudi v tujini. Ob tem kirurškem otroškem oddelku se je razvila pri nas prva in vodilna enota za intenzivno zdravljenje otrok. Sprašujem vas, kot uglednega kirurga, za vaše mnenje o tej originalni rešitvi »otroške kirurgije«, ki se je pokazala, da je za otroka optimalna.

Zavedamo se, da je bistveni namen in cilj »ljubljskega modela« čim bolj kakovosten in slovenskim razmeram ter relativno majhni populaciji prilagojen način kirurške oskrbe otrok.

Zato je prav, da smo ponosni na tak model, kot ga imamo in ga cenijo tudi tujci, ter ga še naprej vzdržujemo, saj zagotavlja visoko raven kirurške oskrbe otrok in sprejem življenjsko ogroženih v vrhunski center za otroško intenzivno terapijo.

Presenečeni smo bili nad vašo likovno razstavo v avli UKC. Doslej nismo vedeli, da ste izredno nadarjen slikar. Vaš avtoportret je izreden. Zakaj niste želeli uradnega odprtja razstave? Ali ste se tudi likovno šolali, kdo so bili vaši mentorji?

Slikanje je moje veselje. Ko slikam, se čas ustavi, ničesar drugega ni... Mešanje barv je poseben občutek, ampak samouk ostaja samouk, marsikaj mu (mi) manjka, marsičesa ne zmoreš, tako kot bi želel. Potrebno bi se bilo šolati, se izpopolnjevati, česar nisem nikoli utegnil ali pa se mi ni dalo. Nekaj napotkov mi je v mladih letih dal mamin bratranec Janez Lenassi, akademski kipar. Oče je dobro risal, slikal pa je tudi naš ata, mamin oče, ki je bil sicer obrtnik tapetnik in pred vojno tudi sedlar. Uradnega odprtja razstave nisem želel, ker nisem član kulturnega društva KC in ker ne maram »cirkusa«. Zadovoljen sem pa bil, ker so mi omogočili, da sem slike predstavil predvsem kolegom. Bila so obdobja več let, ko nisem slikal, res pa je, da sem risal skoraj vsak dan, in to so bile skice načrtovanja in predvsem izvedbe operacij. V UKC Ljubljana sem kar dolgo obdobje na zadnjo stran temperaturnega lista risal operacije, ki sem jih napravil, in teh je bilo na stotine. Če komu od kolegov kaj razlagam, pač več povem s skico kot z besedo. Slikam sicer z oljnimi barvami,

poskušam tudi z akrilom, rad bi tudi gnetel glino ali rezal v les, pa puščam to za naslednje življenje...

Hobiji, ja saj ni bilo časa! V gimnaziji sem se šel atletiko. Najprej sem skakal v daljino in poskušal troskok, pa sem ugotovil, da imam prekratke noge. Potem sem metal kopje, pa me je začel bolati komolec. Pri treningu z nategovanjem gume za pridobivanje moči pri izmetu kopja sem si prislužil mikrotravme na hrbtenici in sedaj imam trd križ. Na srečo sem šport pustil kmalu potem, ko sem začel s študijem na MF, ker nisem bil dovolj brihten, da bi lahko študiral in se šel še šport. Alpinizem bi se šel, žal sem vrtoglav in pač občudujem gore iz primerne razdalje.

Povejte nam, profesor Gadžijev, še kakšen podatek iz vašega družinskega življenja.

Kako bi vsi radi prebrali kaj skrivnostnega ali pikantnega, pa ne bom povedal nič posebnega! Večji del življenja sem bil zaskrbljen zaradi tega ali onega in moral sem krmariti med željami matere in potrebami družine, poskušal sem usklajevati različne interese in zato sem bil potem najraje kar v operacijski dvorani! No, to je že ena od mojih skrivnosti, ki to ni več. V sedanji novi družinski zvezi sem srečen. Ob tem pa imam lepe odnose s svojo prvo družino, s prvo ženo in z otroki, pa še dva čudovita vnuka imam. Imel sem velikega prijatelja Damjana Galeta in najini družini sta bili kot ena. Dolga leta smo se imeli zelo lepo. Potem je umrl. Imam nekaj prijateljev in krog dobrih znancev, vendar zelo malo prijateljujem.

Sedaj ste upokojeni, kako ocenjujete kakovost življenja včeraj in danes, kaj pričakujete jutri? Kaj svetujete mladim zdravnikom, zlasti kirurgom, da bi bili zadovoljni v poklicu?

Kakovost življenja je zelo relativna, glede na to, kaj od življenja pričakuješ, kaj si želiš, kaj misliš, da potrebuješ. Z leti na srečo vse manj. Z medicino sem povsem prekinil in samo še plačujem članarine. Medicino »fura« farmacija in proizvajalci medicinske opreme, pa naj ti svetujejo, kako naprej, da se bo dalo z medicino še naprej dobro služiti... Na bolnika kot celoto, z njegovo dušo in ne samo telesom, pa žal ne gleda skoraj nihče več, saj ne utegne ob normah in takšnih ter drugačnih pritiskih v tej že res nepravni državi. Glavno, da nas kdo ne bo tožil... Kolegi bodo lahko zadovoljni, ko bo njihov položaj v družbi in državi bistveno drugačen, ko bodo vrednote, kot sta poštenost in skromnost, zamenjale pohlep in potrošništvo.

Čeprav gre za osebno zadevo, je prav, da napišemo, kako je vaša huda bolezen morala vplivati na vaše življenje, na vrednote: ali ste dvomili o vaših terapevtih, o medicinskih sestrah, o uspešnosti zdravljenja? Danes, ko ste zdravi, kakšni so vaši pogledi na medicino in tudi o zaupanju človeka, ki je bolan, da bo ozdravel?

Očitno nimam kaj dosti proti »slačanju« in je kar nekaj zasebnosti v tem intervjuju že šlo »papa«. Kaj hočemo, bralci pač radi berejo »skrivnosti«. Sem hematološko rakav bolnik, zdravljen na skoraj vse možne načine in z zdravili, ki so me obdržala sicer pri življenju, hkrati pa sem si od vsega začetka zdravljenja prislužil vse možne

zaplete. Pa vendar sem globoko in iskreno hvaležen svojemu hematologu, primariju Jožetu Pretnarju, pa tudi kolegu Petru Borinu, ki mi je na začetku bolezni v Mariboru tako prijazno stal ob strani. S sestrami sem imel povsod odlične izkušnje in jih od srca spoštujem. Je pa bila bolezen, ki je bila morda »nagrada« za moje grehe, tista, ki me je ustavljala, me spreminjala in še poglobila v meni močno prisotno empatijo, me opozorila, da je poleg kirurgije na svetu še kaj drugega, in me končno tudi pripravila do tega, da sem prenehal s kirurškim delom in praktično povsem zapustil področje medicine. Na podeželju, pod Storžičem živim v hiši z velikim vrtom ob starem gozdu in potoku, kjer živim s svojo drago mirno in zadovoljno življenje upokojenca; za mojo fizično aktivnost pa skrbi velika »kuža« pasme kavkaški ovčar. Posvečam se delu na vrtu, občudujem naravo okoli sebe, se veselim cvetlic, pa tudi kače in hrošča, sem veliko na svežem zraku. Tudi slikam, rišem, veliko berem. Berem o duhovnosti, berem poezijo, ne berem pa časopisov in ne gledam televizije. Zaupam svojim terapevtom, še bolj pa sami Naravi in se zavedam, da je naša usoda odvisna tudi od nas samih.

Profesor Gadžijev, hvala, da ste privolili v intervju, ki sem ga sicer načrtoval že pred leti. Takrat ste me zavrnili, da ga prelagate na čas, ko ne boste več glavni urednik Izide. Prepričan sem, da ga bodo sedaj z zanimanjem in naklonjenostjo brali ne le člani zdravniške zbornice, ki revijo redno prejemajo, saj je zgodba o vašem poreklu, zlasti pa uspešna in nevsakdanja življenjska pot lahko za vzor, kako obvladati vse hude preizkušnje in kako uresničiti svoje cilje. Uveljavili ste se kot ožje usmerjeni kirurg, obenem tudi kot znanstvenik, za razvoj kirurgije na Slovenskem so vaše zasluge neprecenljive. Prišli ste v Maribor, ko so se prizadevanja za uresničitev druge medicinske fakultete v državi bližale žarišču: vaš vpliv, vaši nasveti so, o tem ne dvomimo, prispevali, da se je načrt uspešno utiril. Vaši sodelavci, tudi podrejeni, na različnih oddelkih, kjer ste delali, vas poznajo kot umirjenega, skromnega garača, ki se ne peha za zunanjim bliščem. V najbolj ustvarjalnih letih vas je prizadel krvni rak: uspešno ste ga premagali, pravijo, da ste že drugi dan po zaključku kemoterapije ponovno prevzeli zahtevne operativne posege. Upam, da z vprašanji nisem vrtal v vaše osebno življenje, da boste pri branju pričujočega intervjuja tudi vi začutili zadovoljstvo, da vaše življenje ni potekalo zaman.

